



CRNA GORA

Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

Broj: 09-128/25-4549/1

Podgorica, jul. 2025. godine

SEKTORSKA ANALIZA za utvrđivanje predloga prioritarnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2026. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritarnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navešti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivredu i ruralni razvoj
☒ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o deci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2024. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija.

Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Djeca i mladi čine temelj svakog društva. Oni su nosioci potencijala, oblikuju današnje društvo, ali i ono budućće, što opravdava neophodnost njihove adekvatne zaštite, podrške i osnaživanja. Njihov fizički, mentalni i emocionalni razvoj treba da bude ključni prioritet svake društveno odgovorne zajednice.

Na dnevnoj osnovi suočavamo se s različitim izazovima i problemima koji negativno utiču na djecu i mlade – kao što su siromaštvo, vršnjačko nasilje, nasilje unutar porodice, zlostavljanje i diskriminacija. Upravo zato je neophodno izgraditi robustan sistem podrške koji im obezbjeđuje sigurnu okolinu za zdrav rast i razvoj.

Društvena briga o djeci i mladima nije samo moralna obaveza već i investicija u budućnost društva u cjelini. Kroz adekvatne politike, programe i inicijative mogu se stvoriti uslovi da djeca i mladi ostvare svoj puni potencijal.

Prioritetni problem u ovoj oblasti je **nedostatak usluga za podršku djeci i mladima i njihovim porodicama, nedovoljni kapaciteti službi sistema socijalne i dječje zaštite, kao i drugih nadležnih aktera, ali i nedostatak multidisciplinarnog odgovora u efikasnoj prevenciji svih oblika nasilja nad djecom i vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom.**

Prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova a koji je sproveden u periodu od 3. do 30. decembra 2023. godine ukupan broj stanovnika Crne Gore iznosio je 623.633. Od toga je ukupno bilo muškaraca 306.807 (49,20%), a žena 316.826 (50,80%). Ukupan broj djece (do 18 godina) iznosio je 141 305 od ukupnog broja stanovnika odnosno (73.379 muške djece i 67.926 ženske djece), dok je stopa prirodnog priraštaja prema podacima iz saopštenja MONSTAT-a o Procjeni stanovništva i osnovnim demografskim pokazateljima iznosila 1,1.¹

Crna Gora je za svoj prioritet u viziji socijalne i dječje zaštite postavila stvaranje uslova koji će omogućiti integrativnu, djelotvornu i efikasnu socijalnu i dječju zaštitu koji će omogućiti unapređenje i poboljšanje kvaliteta života korisnika. Korišćenje praksi zasnovanim na čvrstim pokazateljima koji će omogućiti optimalan rast i razvoj svakog djeteta. U tom smislu sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja i eksploatacije, rizik od siromaštva koji je

¹ Procjene stanovništva i osnovni demografski indikatori 2023, Saopštenje, MONSTAT, Podgorica, 2024, str. 1, dostupno na: [https://www.monstat.org/uploads/files/demografija/pr_kretanje/2024/Procjene%20stanovništva%20i%20osnovni%20demografski%20indikator_i_2023\(1\).pdf](https://www.monstat.org/uploads/files/demografija/pr_kretanje/2024/Procjene%20stanovništva%20i%20osnovni%20demografski%20indikator_i_2023(1).pdf)

najizraženiji kod mladih, percepcija da obrazovni sistem ne priprema za tržište rada, potreba za boljom podrškom mentalnom zdravlju mladih i djece kao i deinstitucionalizacija djece.

Crna Gora je za svoje prioritetne ciljeve postavila stvaranje uslova koji su prihvatljivi za **optimalan rast i razvoj djece**, uključujući i **ulaganje u roditeljske kompetencije**, korišćenje praksi zasnovanih na čvrstim pokazateljima i **intervencije** čiji je cilj **zaštita svakog djeteta i unapređenje uslova za realizaciju prava djeteta** u svim oblastima. U tom smislu, **sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja kao i smanjenje materijalnog siromaštva djece** predstavlja najvažniji cilj u planiranju aktivnosti u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Prioritetni ciljevi pretočeni su u Strategiji za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine, sa napomenom da iako je pomenuta Strategija zvanično istakla njene principi i ciljevi ostaju relevantni i usklađeni sa aktuelnim potrebama i obavezama u oblasti zaštite prava djeteta, stoga će se primjenjivati kao osnovni okvir za djelovanje sve do usvajanja nove:

Specifični strateški cilj 2 podrazumijeva:

- **Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz nekoliko operativnih ciljeva:
 - Obezbijeđenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja;
 - Unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i adekvatne socijalne zaštite;
 - Unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta;
 - Smanjeno materijalno siromaštvo djece.

Specifični strateški cilj 3

podrazumijeva:

- **Spriječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz sljedeći operativni cilj:
 - Poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama.

Takođe, Strategijom prevencije i zaštite djece od nasilja za period od 2025. do 2028. godine, sadrži politike koje se odnose na zaštitu djece od nasilja.

Realizacija strateških i operativnih ciljeva podrazumijeva unapređenje službi iz sistema socijalne i dječje zaštite i razvoj usluga za podršku djeci, mladima i porodici. Naime, u Crnoj Gori nedostaju ili su u fazi razvoja usluge iz oblasti socijalne i dječje zaštite koje su namijenjene prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kroz podršku jačanja kapaciteta porodice da brine o djeci. Nasilje nad djecom ne samo da je ostalo ozbiljan i prisutan problem, nego je zabilježen i povećan trend u određenim oblicima (vršnjačko nasilje, zlostavljanje u porodici, onlajn nasilje).

Podaci iz Izvještaja Višedimenzionalno siromaštvo u Crnoj Gori koji je realizovan saradnjom UNICEF Kancelarije za istraživanje u Firenci INNOCENTI i Kancelarije u Crnoj Gori govore da više od 80% djece doživljava deprivaciju u barem jednom domenu dobrobiti, bez obzira na starosnu grupu kojoj pripadaju. Ovaj procenat još je veći (96%) kada je riječ o romskoj djeci. Kao što je navedeno u izvještaju, na osnovu analize pojedinačne i višestruke deprivacije, djecu iz mladih starosnih grupa karakteriše viši nivo siromaštva. Ovo važi i za opštu i za romsku populaciju. Ukupno gledano, rezultati ove studije ukazuju na potrebu iznalaženja multisektorskih rješenja koja se bave i materijalnim i nematerijalnim aspektima, kao i pokretačima siromaštva i deprivacije, umjesto usredsređivanja na monetarne, tj. novčane aspekte dobrobiti djece (kakav je npr. prihod koji ostvaruje porodica). Problem višedimenzionalnog siromaštva djece može se riješiti isključivo integriranim i međusektorskim odgovorom. Strategije smanjenja siromaštva moraju biti pažljivo izrađene i u obzir uzeti različite potrebe različitih grupa djece (tj. starosnu grupu kojoj pripadaju, područje/regiju u kojoj se nalazi njihovo prebivalište, tip domaćinstva, razvojne potrebe koje se mijenjaju). Konačno, politike utemeljene na dokazima od presudnog su značaja za efektivno smanjenje siromaštva.²

Podaci centara za socijalni rad od 2013. godine, iz godine u godinu ukazuju na prisutnost, čak i tendenciju rasta nasilja u porodici i broja djece žrtava nasilja, visokoj toleranciji porodica kada je u pitanju fizičko kažnjavanje kao vaspitna metoda što upućuje na potrebu razvoja usluga namijenjenih porodicama u cilju prevencije nasilja i stvaranja optimalnih uslova za rast i razvoj djece.

Kada je riječ o podacima u vezi s nasiljem u porodici i broju djece žrtava nasilja u poslednje tri godine, rezultati su sljedeći:

Broj prijava porodičnog nasilja centrima za socijalni rad:

- U **2023. godini** ukupno je bilo 120 prijava nasilja u porodici centrima za socijalni rad, zaključno sa 30.11.2023.
- U **2022. godini**, zaključno sa 30.11.2022, bilo je ukupno 114 prijava nasilja u porodici centrima za socijalni rad (uključujući i CSR po službenoj dužnosti). Od 114 prijava, 98 se odnosi na porodice sa decom.
- U **2021. godini** je bilo ukupno 218 prijava.

Broj djece i mladih žrtava porodičnog nasilja - procesuirani slučajevi:

- Ukupan broj djece koja su bila žrtve nasilja u **2023. godini** prema podacima centara za socijalni rad je 58.
- U **2022. godini**, zaključno sa 31.08.2022. godine, ukupno 102 djece je bilo direktnih žrtava nasilja u porodici, a u **2021. godini** je bilo ukupno 196 djece žrtava nasilja.

- U **2022. godini** broj mladih direktnih žrtava porodičnog nasilja, uzrasta od 18 do 26 godina je bilo ukupno 116, a u **2021. godini** 181 (zaključno sa 31.08.2022. godine).

Broj događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici - procesuirani slučajevi:

² Multidimenzionalno dječje siromaštvo u Crnoj Gori – Razumijevanje složene stvarnosti djece u siromaštvu primjenom mješovitih metoda, UNICEF Kancelarija za istraživanje – Innocenti i UNICEF Crna Gora, 2020, str. 44-45

U 2023. godini evidentirana su 126 događaja porodičnog nasiljagdje ima djece i mladih u porodici, u **2022. godini** evidentirano je 168 takvih događaja, a u **2021. godini** 292 (zaključno sa 31.08.2022. godine).

Prema podacima Uprave policije, broj prijavljenih slučajeva porodičnog nasilja raste u odnosu na prethodne godine. Tako je **2022. godine** evidentirano 441 krivično djelo nasilja u porodici, te 39 krivičnih djela povezanih sa nasiljem u porodici među njima između ostalog bilo je i 71 maloljetno dijete (30 muškog i 41 ženskog pola). Tokom iste godine, policija je podnijela 1.600 prekršajnih prijava za 2.312 prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici od tog broja bilo je 193 maloljetne žrtve (117 muškog i 76 ženskog pola).

Za 2023. godinu evidentirano je 422 krivična djela nasilja u porodici i 46 povezanih djela od pomenutog broja bilo je 76 maloljetnih žrtava i to (39 muškog pola i 37 ženskog pola)

U 2024. godini registrovano je 853 krivičnih djela nasilja u porodici i 33 povezana djela, žrtve su bile 929 lica a od tog broja 99 lica je bilo maloljetno i to (37 muškog pola i 62 ženskog pola).

U prva četiri mjeseca 2025. godine, osim 332 krivična djela nasilja u porodici, zabilježena su i 20 djela povezanih s nasiljem žrtve su bile 405 osoba od kojih 56 maloljetnih i to (19 muškog pola i 37 ženskog pola).³

U istraživanju koje je sprovedeno od strane *Svjetske banke i doprinosima od strane Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori*, je utvrđeno da se djeca i dalje smještaju u ustanove, po svoj prilici zbog nedostatka usluga za prevenciju razdvajanja porodica i usluga hraniteljstva. To dovodi do toga da je smještaj u ustanovu često jedina opcija dostupna u hitnim situacijama.⁴ U tom smislu, neophodno je proširenje podrške za razvoj profesionalne njege, kao i uspostavljanje snažnog sistema hraniteljstva kako bi se odgovorilo na sve potrebe i kako bi se nastavilo sa unapređenjem procesa deinstitutionalizacije.

U brošuri Udruženja mladih sa hendikepom *Crme Gore* je navedeno da nasilje nad djevočicama s invaliditetom češće je od nasilja nad dječacima i zlostavljanje, uključujući seksualno zlostavljanje i seksualno iskorišćavanje, koje se povećava tokom puberteta. Isto tako, neuporedivo je vjerovatnije da se djeca s invaliditetom neće upisati u matične knjige rođenih, što ih još više izlaže eksploataciji i nasilju. Djevočice s invaliditetom posebno su izložene riziku od nasilja od strane članova porodice i njegovatelja.⁵

U Alternativnom izvještaju o sprovođenju Konvencije UN o pravima OSI u Crnoj Gori⁶ je istaknuto da sve usluge koje se pružaju djeci s invaliditetom i dalje predstavljaju vid trajne ili povremene institucionalizacije ili potpune segregacije, nekada i po vrsti oštećenja, dok usluge kao što su asistencija u nastavi i pomoć u kući nijesu održive jer ih država ne finansira u kontinuitetu.

³ <https://24kroz7.com/društvo/nasilje-u-porodici-u-crnoj-gori-u-porastu-djeca-sve-cesce-zrtve/>, 11.06.2025. godine

⁴ *Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza*, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022, dostupno na: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099165502132353671p1762300b212d0e08e6106b4986fa92e2d>

⁵ Radovanović A, Sokić D, Vujajić M, etc. *Brošura o nasilju nad ženama i djecom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja*, UMHCG, Podgorica, 2020, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

⁶ Vujajić M. *Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori*, UMHCG, Podgorica, 2017, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

Prema podacima sadržanim u Strategiji deinstitutionalizacije za period od 2024. do 2028. godine prema podacima dobijenim od pružaoca usluga, ukupno 353 djece su korisnici usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva u 2023. godini (271 srođničkog i 82 nesrođničkog hraniteljstva a od tog broja 194 je muškog pola a 159 ženskog pola), od mladih ukupno je 67 korisnika porodičnog smještaja-hraniteljstva (61 srođničkog i 6 nesrođničkog hraniteljstva a „Ljubović“ je na dan 31. decembar 2022. boravilo 18 djece.

U Strategiji deinstitutionalizacije u Crnoj Gori za period 2024. godine do 2028. godine stoji da su postignuti određeni rezultati u sprovođenju procesu deinstitutionalizacije, naročito kada su u pitanju djeca, dok to nije slučaj kada su u pitanju lica sa invaliditetom i starija lica (broj ovh korisnika u ustanovama djeteta iz porodice, odnosno osiguravanje neopodne podrške djetetu i porodici u riziku od razdvajanja kako bi se spriječilo da dijete ode u ustanovu za smještaj. Sistem socijalne i dječje zaštite prepoznao je značaj biološke porodice i u te svrhe predvidio niz usluga: savjetodavne usluge za djecu i roditelje, porodični saradnik, dnevni boravci za djecu u riziku itd. Kako stoji u Strategiji: Prevencija izmještanja djeteta iz biološke porodice mora se uzeti kao važan prethodnom periodu najviše su razvijene usluge dnevnih boravaka (dnevni boravci sa djecom i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju ukupno ih je 17, u 22 opštine, postoji samo jedno svratište, dok usluge stanovanja uz podršku i prevođenja na znakovni jezik ne postoje, naravno tu su i druge vrste smještaja porodični smještaj i porodični smještaj-hraniteljstvo broj takvih porodica u 2023. godini bio je ukupno 475, ovaj vid smještaja je jos uvijek u začetku i iziskuje kako vrijeme tako i mehanizme razvoja standarda i normativa u ovoj oblasti.⁷

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine navodi da je potrebno obezbijediti pravedan pristup kvalitetnom obrazovanju za sve i na svim nivoima, kao i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kreirajući tako uslove da sva djeca i ljudi u Crnoj Gori mogu da ostvare svoj potencijal na dostojanstven i ravnopravan način i u zdravom okruženju.⁸

Konvencija UN o pravima djeteta propisuje univerzalne standarde koji osiguravaju zaštitu djeteta od svih oblika diskriminacije ili kažnjavanja, te poštovanje i afirmaciju prava djeteta bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Komiteš za prava djeteta UN-a pozdravlja napore države potpisnice u reformi sistema socijalne i dječje zaštite, jačanju pravnog okvira za alternativnu brigu i promovisanju deinstitutionalizacije, što je dovelo do značajnog smanjenja broja djece koja žive u institucijama za zbrinjavanje, da nema djece mlađe od 3 godine života u ustanovama, kao i povećanje broja djece u hraniteljskim porodicama.

Bez obzira na to, Komiteš je i dalje zabrinut zbog:

⁷ Strategija deinstitutionalizacije u Crnoj Gori za period od 2024. do 2028. godine sa akcionim planom za 2024. i 2025. godinu, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Podgorica, 2024, str. 23-37, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/ae125913-ef38-4dd2-bc90-3e8d38a18a62>

⁸ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, str. 162, dostupno na: <https://www.gov.me/len/documents/67dc487e-097d-41d2-86d5-7827a19a1f5a>

- (a) broja djece koja još uvijek živi u institucionalnoj zaštiti i činjenice da djeca iz najnepovoljnijih ili marginalizovanih grupa i dalje imaju visok rizik od razdvajanja od porodice i institucionalizacije;
- (b) ograničenih kapaciteta za sprovođenje reformi deinstitutionalizacije, praćenja i nadgledanja statusa i uslova djece smještenih u sistem alternativnog zbrinjavanja, kao i osiguranje održivosti napretka postignutog u deinstitutionalizaciji;
- (c) nedostataka funkcionalnog sistema za licenciranje pružalaca usluga i akreditaciju programa u oblasti socijalne i dječje zaštite i nedovoljnu podršku i obuku socijalnih radnika i osoblja u institucijama za alternativnu brigu;
- (d) neadekvatne finansijske i psihološke podrške hraniteljskim porodicama, što je u nekim slučajevima dovelo do prekida hraniteljstva;
- (e) nedovoljnih podataka o statusu djece, uključujući obrazovanje, zdravlje i dobrobit, dok su dok su pod zaštitom i nakon njihovog odlaska;
- (f) odredbi u Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti koji još uvijek omogućavaju institucionalizaciju djece mlađe od tri godine.⁹
- Takođe, Komitet konstatuje zabrinutost zbog nedostataka efikasne jednake zaštite djece sa smetnjama u razvoju koja se i dalje suočavaju sa različitim oblicima diskriminacije i nedovoljno razvijenim uslugama za podršku za život u zajednici.
- Savjet Evropske unije je sredinom 2021. godine usvojio Preporuke o uspostavljanju Evropske garancije za dijete¹⁰ nakon usvajanja Evropske Strategije o pravima djeteta, sa ciljem da se najugroženijoj djeci omogućiti pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju, ranom razvoju i zbrinjavanju djece, adekvatnom stanovanju i ishrani. a eksplicitno se prema preporuci pominju siromašna djeca, ali i djeca sa teškoćama i smetnjama u razvoju, djeca bez roditeljskog staranja, posebno u rezidencijalnim institucijama, djeca beskućnici, djeca koja žive u teškoj porodičnoj situaciji i sl.
- Imajući u vidu sve gore navedeno, Crna Gora ima zadatak da kontinuirano i sistemski radi na poboljšanju položaja djece i mladih, kao i njihovih porodica, pruža im podršku u kriznim situacijama i prevenira mogućnost njihovog nastanka.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
1. Statistički podaci centara za socijalni rad po godinama	1. SWIS sistem (socijalni karton) Ministarstva rada i socijalnog staranja koji generiše podatke centara za socijalni rad o broju djece i mladih žrtava porodičnog nasilja po raznim osnovama, kao i podaci dobijeni od MUP-a.

⁹Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018, dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf>

¹⁰ dostupno na: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/investing-children/european-child-guarantee_en

2. Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022. 3. Brošura o nasilju nad ženama i djecom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja, UMHCG, Podgorica, 2020. 4. Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori, UMHCG, Podgorica, 2017. 5. Statistički podaci Ministarstva socijalnog stranja, brige o porodici i demografije 6. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019. 7. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016. 8. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018. 9. Strategija razvoja sistema socijalne i dječije zaštite za period 2025. do 2028. godine s Akcionim planom za 2025. godinu 10. Strategija deinstitucionalizacije u Crnoj Gori za period od 2024. do 2028. godine sa Akcionim planom za 2024. i 2025. godinu	2. UNICEF, dostupno na: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099165502132353671/p1762300b2f2dc0ee08e6106b4986fa926d 3. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 4. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 5. Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu, 6. UNICEF, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf 7. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a 8. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf 9. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/bb77fe25-5ffd-43a2-9313-738e0e0b725e 10. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/e7759418-1ebf-4754-b856-b90988217112
--	---

1.2. Navešti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

11. Multidimenzionalno dječje siromaštvo u Crnoj Gori – Razumijevanje složene stvarnosti djece u siromaštvu primjenom mješovitih metoda, UNICEF Kancelarija za istraživanje – Imocenti i UNICEF Crna Gora, 2020. 12. Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine 13. Savjet Evropske unije, Preporuke o uspostavljanju Evropske garancije za dijete, Luksemburg 2021.	11. UNICEF, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/17686/file/UNICEF%20-%20MODA%20MNE_web.pdf 12. MONSTAT, dostupno na : https://www.monstat.org/cg/page.php?id=2282&pageid=1992 13. Savjet Evropske unije, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021H1004
--	---

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti
1. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019, str. 10, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf 2. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a	1. Specifični strateški cilj 2: Poboľšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu Specifični strateški cilj 3: Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboľšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece 2. Prioritetna tema 4.1. Unapređenje stanja ljudskih resursa i jačanje socijalne inkluzije Prioritetna tema 4.2. Podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva 3. Cijela Konvencija, s akcentom na član 3, član 19, član 20, član 23

3. Konvencija UN o pravima djeteta 4. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf 5. Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2025. do 2028. godine s Akcionim planom za 2025. godinu, dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/bb77fe25-5ffd-43a2-9313-738e0eb725e 6. Strategija deinstitucionalizacije u Crnoj Gori za period od 2024. do 2028. godine sa Akcionim planom za 2024. i 2025. godinu, dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/e7759418-1ebf-4754-b856-b90988217112 7. Preporuke o uspostavljanju Evropske garancije za dijete, Savjet Evropske unije, Luksemburg 2021., dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021H1004	4. F. Porodično okruženje i alternativno zbrinjavanje (članovi 5, 9-11, 18 (stavovi 1 i 2), 20-21, 25 i 27 (stav 4)), G. Invaliditet, osnovna zdravstvena i socijalna zaštita (član 6, 18 (stav 3), 23, 24, 26, 27 (stavovi 1-3) i 33) 5. Materijalno siromaštvo poglavlja 2.2, 3.1, nasilje nad djecom 4.3, 5.2 institucionalizacija 6.1, digitalizacija 7.4, nedostatak standarda 8.2 6. Operativni cilj 1: Razvoj i održivost usluga koje podržavaju život u porodici i/ili zajednici u najmanje restriktivnom okruženju. Operativni cilj 2: Utvrđivanje mehanizama finansiranja servisa podške u zajednici na državnom i lokalnom nivou, uključujući obračun cijena ovih usluga. 7. Kompletna preporuka
--	---

1.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacijemogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatora za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
Nevladine organizacije (NVO) predstavljaju značajne aktore u sektoru socijalne i dječje zaštite, sa ključnim potencijalom za doprinos unapređenju porodične dinamike, prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kao i smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti najranjivijih kategorija stanovništva. Kroz implementaciju ciljanih projekata, ove organizacije pružaju stručnu i psihosocijalnu podršku djeci i odraslim članovima porodica u procesu saniranja posljedica traumatskih iskustava izazvanih nasiljem, socijalnom deprivacijom i hroničnim siromaštvom.	Doprinos nevladinih organizacija biće vrednovan na osnovu unaprijed definisanih indikatora učinka i ostvarenih rezultata, u skladu sa planiranim projektnim ciljevima i aktivnostima. Ključni indikatori verifikacije uključuju sljedeće oblasti: 1. Aktivnosti usmjerene na pružanje socijalnih usluga: • Ukupan broj porodica koje su obuhvaćene uslugama podrške: minimalno 130 porodica; • Broj djece koja su direktno uključena u program pružanja usluga: najmanje 190 djece; • U cilju ravnomjerne regionalne zastupljenosti, najmanje 40% krajnjih korisnika dolazi sa teritorije sjevera Crne Gore. 2. Edukativne aktivnosti: • Broj stručnih radnika i ostalih zaposlenih u oblasti socijalne i dječje zaštite (SDZ) koji su obuhvaćeni edukativnim programima iz oblasti zaštite djece i mladih: 70 osoba; • Broj nastavnog i stručnog kadra iz predškolskih i školskih ustanova koji su edukovani o vrstama nasilja među djecom i mladima, nasilju u porodici,	- Kvartalni i završni izveštaji nevladinih organizacija koji se dostavljaju Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, o svim aktivnostima tokom realizacije projekata, njihova narativna i finansijska dokumentacija i prateći materijal; - Neposredna komunikacija sa predstavnicima nevladinih organizacija radi boljeg uvida i kvalitetnijeg izveštavanja o svim aktivnostima i rezultatima; - Informisanje od strane nevladinih organizacija i neposredno prisustvo predstavnika Ministarstva određenim događajima i radionicama koji spadaju u projektne aktivnosti nosilaca projekata; - Terenski monitoring nevladinih organizacija koje realizuju projekte/programme u oblastima od javnog interesa iz nadležnosti Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije i drugi oblici monitoringa (medijske i druge promocije projektih aktivnosti). Sve aktivnosti koje podrazumijevaju monitoring i evaluaciju projekata služe kao baza za buduće definisanje prioritetnih problema, željenog stanja, kako bi se podržali i finansirali projekti nevladinih organizacije koje imaju kapacite da se bave ovom izuzetno složenom i osjetljivom oblašću, a na taj način budžetska sredstva raspodijelila na kvalitetan i odgovoran način.
Programske aktivnosti NVO sektora usmjerene su na unapređenje porodične funkcionalnosti kroz razvoj komunikacijskih vještina među članovima porodice, osnaživanje roditeljskih kompetencija za nenasilno rješavanje konfliktnih situacija, te pružanje podrške porodicama u prevazilaženju posljedica nasilja i siromaštva. Poseban akcenat stavlja se na preventivne i interventne programe koji ciljaju djecu sa problemima u ponašanju, djecu počiniocce nasilja, djecu žrtve nasilja i siromaštva, kao i njihove porodice, čime se osigurava holistički pristup u zaštiti dječjih prava. Osnajivanje djece i mladih bez roditeljskog staranja kroz razvoj kompetencija i životnih vještina, kao i psihosocijalna podrška adolescentima.		

Sve aktivnosti ovog tipa realizuju se u obaveznom partnerstvu sa centrima za socijalni rad, čime se obezbjeđuje međusektorska saradnja i koordinisano djelovanje unutar formalnog sistema zaštite.
Licencirane nevladine organizacije imaju mogućnost pružanja specijalizovanih usluga podrške za život u zajednici, kao i drugih usluga predviđenih Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Organizacije koje nisu licencirane za pružanje određenih usluga, pravo na njihovo sprovođenje stiču nakon ispunjavanja zakonom propisanih uslova i standarda.

U okviru projektnih intervencija, NVO sektor doprinosi i jačanju institucionalnih kapaciteta kroz organizaciju obuka i edukacija za zaposlene u sistemu socijalne i dječje zaštite, sa fokusom na oblasti zaštite od nasilja nad djecom i ženama, zaštite djece svjedoka nasilja, pružanja alternativne brige za djecu lišenu porodične zaštite, te odgovora na specifične potrebe djece koja žive u uslovima siromaštva i marginalizacije. Edukativni programi takođe obuhvataju zaposlene u predškolskim i školskim

prevenciji nasilja i srodnim temama: **70 osoba**;

- Broj djece i mladih koji su uključeni u edukativne aktivnosti na teme prevencije nasilja među vršnjacima i slične oblasti: **70 osoba**.

3. Realizacija akreditovanih programa obuka:
Programi će obuhvatiti stručne radnike i zaposlene iz oblasti socijalne i dječje zaštite, kao i nastavno i stručno osoblje iz obrazovnih ustanova, sa fokusom na teme kao što su: nenasilna komunikacija, prevencija nasilja nad djecom i mladima, podrška porodicama djece sa smetnjama u razvoju, briga o djeci i mladima bez roditeljskog staranja, podrška djeci iz jednoroditeljskih porodica, prevencija i saniranje posljedica zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, prevazilaženje predrasuda i stereotipa prema žrtvama nasilja i njihovim porodicama, kao i prevencija i saniranje nasilja u institucijama koje pružaju smještaj djeci.

- Planirani broj realizovanih akreditovanih obuka: **14 obuka**;
- Ukupan broj stručnjaka koji će proći kroz akreditovane programe: **120 osoba**.

4. Psihološko savjetovanje i podrška za djecu, mlade i članove njihovih porodica u kriznim situacijama:

ustanovama, sa ciljem jačanja njihovih kapaciteta za prepoznavanje i adekvatno reagovanje na nasilje, zanemarivanje, siromaštvo i druge oblike ugrožavanja dječjih prava.

- Broj korisnika koji su uključeni u individualne ili grupne psihološke intervencije i savjetovanje: **120 osoba**.

5. Promotivne aktivnosti:

- Broj realizovanih promotivnih aktivnosti usmjerenih na podizanje javne svijesti, uključujući objave na društvenim mrežama, medijske nastupe i druge oblike javnog informisanja: **25 aktivnosti**.

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
Specifični strateški cilj 2: "Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu". Specifični strateški cilj 3: "Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece"	Projekti putem javnih konkursa doprinose poboljšanju dostupnosti i kvaliteta socijalne zaštite za djecu i mlade kroz: 1) razvoj usluga za podršku za život u zajednicinamijenjenih djeci i mladima (dnevni boravak), 2) razvoj savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (savjetovanje, terapija i SOS telefon), 3) razvoj inovativnih usluga koje nisu propisane zakonom, 4) razvoj kapaciteta pružalaca usluga čime se doprinosi prevenciji institucionalizacije i poboljšanju kvaliteta pružanja usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite. Razvojem usluga namijenjenih porodicama <u>jačaju se roditeljski kapaciteti i kompetencije</u> te se time efikasno prevenira nasilje i zanemarivanje djece i utiče na stvaranje uslova za njihov optimalan rast i razvoj.

Kroz ove projekte promovise se i jača socijalna odgovornost i integrativni pristup, koji podstiču socijalnu inkluziju putem pružanja sveobuhvatnih usluga socijalne i dječje zaštite. Time se doprinosi povećanju kvaliteta života, razvoju podrške djeci, mladima i porodicama, kao i unapređenju ukupnog sistema kvaliteta usluga u skladu sa specifičnim potrebama ciljnih korisnika.

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2024. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Za djecu i mlade - svaki korak zajedno"	450.000€	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2026. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
Očekivani broj korisnika koji bi trebao biti obuhvaćen projektima nevladinih organizacija je najmanje 750.
Direktne ciljne grupe su:
➤ djeca i mladi s problemima u ponašanju iz evidencija centara za socijalni rad; ➤ djeca i mladi počinioci nasilja iz evidencija centara za socijalni rad; ➤ djeca i mladi žrtve nasilja iz evidencija centara za socijalni rad; ➤ porodice djece i malih s problemima u ponašanju, počiniocima nasilja i žrtvama nasilja;

- stručni radnici iz oblasti socijalne i dječje zaštite, nastavno i dugo stručno osoblje u predškolskim i školskim ustanovama.
- Djeca u riziku općd socijalne isključenosti i djeca RE populacije;
- Porodice u kojima su roditelji ili djeca obojeli i suočeni sa smanjenom funkcionalnošću usljed nedostatka podrške Sistema, zajednice i društva;
- Jednoroditeljske porodice i djeca bez roditeljskog staranja koja borave u dječjem domu "Mladost"

Indirektne ciljne grupe su stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite, ustanove socijalne i dječje zaštite, škole, predškolske ustanove, lokalne zajednice, kao i društvo u cjelini.

U kriznim situacijama neophodno je djeci, mladima i njihovim porodicama pružiti adekvatnu podršku kako bi se smanjila potencijalna uznemirenost, strah i psihološka patnja koji mogu kratkoročno i dugoročno ugroziti njihovo fizičko i mentalno zdravlje, ali i kako bi se uspostavio osjećaj sigurnosti.

Djeca i mladi u kriznim situacijama, to jest pogođeni socijalnom deprivacijom se suočavaju sa višestrukim izazovima - materijalno siromaštvo, porodične krize te razne oblike nasilja (porodično, među vršnjacima, digitalno i slično). U ovakvom kontekstu neophodno je uspostaviti integrirani sistem podrške, koji treba obuhvatiti sveobuhvatne socijalne i zaštitne usluge, psihosocijalnu podršku, edukativne i preventivne programe. Ovakav pristup reflektuje preporuke međunarodnih organizacija usmjerenih na socijalu i dječju zaštitu.

Porodice djece koje ispoljavaju probleme u ponašanju, vrše nasilje ili su žrtve nasilja, porodice u kojima se roditelji susreću sa smanjenom funkcionalnošću iz različitih razloga, porodice u kojima su roditelji ili djeca s invaliditetom i sl, takođe zahtijevaju poseban stručni tretman i pojačan napor države u rješavanju svih ovih izazova. Porodicama sa ovim tipom problema u funkcionisanju, potrebna je intenzivna stručna pomoć i podrška - savjetodavni rad na jačanju roditeljskih kompetencija, učenje životnih vještina potrebnih za adekvatnu brigu o djeci, stvaranje mreže podrške za porodicu na lokalnom nivou ostvarivanjem kontakata i saradnje sa zdravstvenim, obrazovnim i sportskim organizacijama, NVO sektorom i slično.

Stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite pružaju stručnu podršku i pomoć u prevenciji i prevazilaženju kriznih situacija, svako iz svoje nadležnosti. Takođe, **nastavno i drugo stručno osoblje** iz škola i predškolskih ustanova ima nezamjenjivu ulogu u vaspitanju i obrazovanju djece, što ih čini važnom ciljnom grupom koja mora imati posebna znanja i senzibilitet u radu sa djecom i mladima, naročito u okolnostima nasilja.

Ustanove socijalne i dječje zaštite, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučuju o pravima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, u skladu sa zakonom, zatim pružaju usluge podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge i usluge smještaja djetetu, mladom, odraslom i starom licu i obavljaju druge poslove u skladu sa zakonom.

U predškolskim i školskim ustanovama se ostvaruje vaspitanje i obrazovanje djece, vodi briga o djeci i pruža pomoć roditeljima u poboljšanju kvaliteta života porodice i djece.

Realizacijom projekata nevladinih organizacija će se doprinjeti jačanju **lokalnih zajednica** i razvoju usluga na lokalnom nivou, što će doprinjeti ukupnom procesu deinstitucionalizacije. U vezi s tim, ukupno dobit ima i **društvo u cjelini** koje će postati inkluzivnije.

4.3. Navedi očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
"Za djecu i mlade - svaki korak zajedno"	25

4.4. Navedi najviši i najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: "Za djecu i mlade - svaki korak zajedno"	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 25.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: "*Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.*"

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navedi na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovale u konsultacijama
Javnim pozivom ostavljena mogućnost dostavljanja komentara i sugestija na adresi Ministarstva i putem mejla.	Od 7. Do 21. jula	NVO "Juventas" je dostavila sugestije i komentare. NVO "CAZAS" je dostavila sugestiju.

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navešti broj službenika/ca i spolnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ca zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ca zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Za djecu i mlade - svaki korak zajedno"	3	Mirela Murić Kaluderović
		Mersina Adrović
		Marina Medojević

Ovjera ministra:

Damir Gutić
Ime i prezime



Potpis